

Afdeling **Beleid en Programmering**
Onderwerp **Bezuinigingen en procedure cultuurnota 2013-2016**

Bezoekadres
Europaweg 8

Postadres
Postbus 268
9700 AG Groningen

E-mailadres
info@ocsw.groningen.nl

Website
www.groningen.nl

Aan de leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 62 50 Bijlage(n) 3

Ons kenmerk OS 11.2590956

Datum **2 8 APR 2011** Uw brief van

Behandeld door **M. Blom**

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief informeren wij u over de mogelijke gevolgen van de aanstaande bezuinigingen op de cultuursector. We informeren u tegelijkertijd over de besluitvormingsprocedure in aanloop naar de cultuurnota 2013-2016.

Bezuinigingen

Met ingang van 2013 komt een stapeling van bezuinigingen op de cultuursector af, waardoor het culturele landschap in Nederland ingrijpend verandert. Rijk, provincie en wijzelf bezuinigen. Als alle aangekondigde bezuinigingen doorgaan, kan dat oplopen tot circa vijf miljoen euro minder inkomsten voor de cultuursector in de stad Groningen.

- Het kabinet kondigde landelijke bezuinigingen aan, oplopend naar 200 miljoen euro per 2014, vooral op het aanbod van de podiumkunsten (op een begroting van 900 miljoen). Een evenredige verdeling van de rijksbezuinigingen over Nederland kan oplopen tot 3,2 miljoen euro minder inkomsten voor de rijksgefinancierde instellingen in de stad.
- De provincie Groningen bezuinigt 5% (archeologie en monumentenzorg) op wettelijke en 21% op autonome taken (o.a. professionele kunsten) in haar cultuurportefeuille met ingang van 2013. Op het budget voor professionele kunsten, die in de stad Groningen zijn geconcentreerd, is een bezuiniging van 345 duizend euro aangekondigd.

Ook de gemeente ontkomt niet aan bezuinigingen op cultuur (inclusief Martiniplaza), hoewel het accent daar ligt op het vergroten van de efficiëntie en bezuinigingen in de bedrijfsvoering. In totaal hebben wij u voor 810 duizend euro aan voorstellen voorgelegd; daarnaast heeft de bezuiniging op subsidies voor 112 duizend euro betrekking op cultuurinstellingen.

Een specificatie van de bezuinigingen is opgenomen in bijlage 1.

Als we er rekening mee houden dat in 2013 ook de vierjarige incidentele bijdrage van 625 duizend euro per jaar uit de stadsmeiergelden eindigt, dan is de totale vermindering van het budget mogelijk circa 5 miljoen euro. We houden dan overigens nog geen rekening met de effecten van de verhoging van de BTW van 6% naar 19% (vraaguitval), de inkomstenderving door afschaffen van de Cultuurkaart voor jongeren (vraaguitval), afschaffen van de Wet Werk en Inkomen Kunstenaars (meer uitgaven aan uitkeringen), het effect van de bezuiniging op gesubsidieerde arbeid en de beperking van de fiscale faciliteiten voor sponsors (minder externe financiering).

In ons collegeprogramma hebben we onze ambitie verwoord dat Groningen als Cultuurstad in de top 5 van Nederland staat. Kunst en cultuur zijn belangrijke dragers van de identiteit en het imago van Groningen en zijn van invloed op het vestigingsklimaat. Groningen heeft belang bij een landelijk stevige positie. Als de bezuinigingen de stad inderdaad in deze mate treffen, tasten ze de positie van Groningen Cultuurstad én Groningen *City of Talent* substantieel aan.

Om deze ambitie de komende periode waar te kunnen maken, zullen wij niet aan het maken van keuzes ontkomen. Wij bereiden momenteel de kadernota 2013-2016 voor en leggen u in juli 2011 de richting van de keuzes voor.

Lobby

De staatssecretaris van Cultuur heeft vorige week bericht dat het landsdelig overleg in stand blijft als officieel overlegorgaan voor de rijkscultuurnota 2013-2016. In dat verband lobbyen wij in Den Haag om de gevolgen van, in onze ogen, disproportionele rijksbezuinigingen voor de regio en de stad Groningen duidelijk onder de aandacht te brengen. In Noordelijk verband trekken we op samen met de 17 rijksgefinancierde instellingen in het Noorden, waarvan er 12 in Groningen zijn gehuisvest.

De afgelopen periode lobbyden we vooral in G9 verband. Waar het zinvol is om met de G9 op te trekken om onze positie als geografisch kernpunt te verdedigen, blijven we dat doen. Op 28 april aanstaande is het tweede en laatste bestuurlijk overleg in G9 verband met de staatssecretaris. In mei 2011 is een overleg tussen de staatssecretaris en Landsdeel Noord. We lobbyen samen met de instellingen waar dat kan en als overheden waar dat moet. In bijlage 2 treft u de lobby documenten aan.

Procedure

Wij willen in onze procedure zoveel mogelijk aansluiten op de planning van het rijk. De staatssecretaris kondigde in eerste instantie een jaar uitstel aan omdat de ingrijpende bezuinigingen een wetswijziging nodig maakten. Inmiddels heeft hij dat uitstel weer ingetrokken en gaat de nieuwe

rijkscultuurnota op 1 januari 2013 in. De stelselwijziging wordt in eerste instantie via een ministeriële regeling ingevoerd en later via een wetswijziging.

Dat betekent dat wij er naar streven de nieuwe gemeentelijke cultuurnota in 2013 te laten ingaan, zodat we zoveel als mogelijk rekening kunnen houden met het rijksbeleid. Dat geeft ons weinig speling in de planning.

Het gemeentelijk besluitvormingstraject ziet er als volgt uit:

11 mei 2011:	voorbereidende bijeenkomst met instellingen over kadernota cultuurbeleid 2013-2016. Raadsleden worden uitgenodigd voor deze bijeenkomst.
juli 2011	vaststelling raadsvoorstel kadernota B&W Adviesaanvraag Kunstraad over positie podiumkunsten en beeldende de kunst in de stad.
september 2011	vaststelling kadernota in de raad.
november 2011	Advies Kunstraad over positie podiumkunsten en beeldende kunst.
1 december 2011	indienen beleidsplannen instellingen.
december 2011	Adviesaanvraag Kunstraad op ingediende beleidsplannen.
april 2012	Advies Kunstraad.
juni 2012	vaststelling ontwerp cultuurnota 2013-2016.
juli - half sept. 2012	inspraak.
november 2012	vaststelling cultuurnota in de raad.
1 januari 2013	start nieuwe cultuurnotaperiode.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

De burgemeester,

de gemeentesecretaris,

Bijlage 1

Inkomstenderving cultuursector door aangekondigde bezuinigingen x 1000

Aangekondigde bezuinigingsmaatregelen kunst en cultuur met (mogelijk) effect voor Groningen	2009	2011	2012	2013
rijk				
125 miljoen bezuiniging				2.500
matching- en innovatieregeling	pm	pm	pm	
5% korting op rijksgesubsidieerde instellingen in(45 miljoen bezuiniging)			308	307
verhoging BTW met 13% op entree podiumkunsten	pm	pm	pm	
afschaffen cultuurkaart		pm		
afschaffen WWIK		pm	pm	
provincie				
5% op wettelijke taken			pm	
21% op autonome taken				345
gemeente				
Martiniplaza			200	200
samenwerking Martiniplaza/OPSB				200
fusie Muziekschool/Kunstencentrum				210
afschaffen maatschappelijke banen		pm	pm	
OCSW subsidies bezuiniging				112
Beëindigen stadsmeiergelden				625
totaal bezuinigingen rijk, provincie, gemeente				4.499
totaal subsidiestromen	49.500			
Rijk, gemeente provincie				

Bijlage 2

Position Paper Lobby Cultuurbeleid Noordelijk Landsdeel: provincies Groningen, Fryslân en Drenthe; gemeenten Groningen en Leeuwarden.**Uitgangspunt**

- Alle regio's in het land moeten beschikken over kwalitatief goede culturele voorzieningen (rijksstandpunt). Dus ook Noord Nederland
- Het Rijk is momenteel verantwoordelijk voor de culturele infrastructuur van (inter)nationale betekenis in Noord Nederland.
- Landsdeel Noord beschikt nu over een kwalitatief goede culturele infrastructuur. Deze is echter nog niet compleet en is ijl.
- Landsdeel Noord beschikt over een ijle economische infrastructuur. Daarom zijn de mogelijkheden voor alternatieve financieringsbronnen beperkt.

Statement

- Het rijk moet verantwoordelijkheid blijven nemen voor een culturele infrastructuur van (inter)nationale betekenis in Noord Nederland, zoals nu het geval is. Die is tot bloei gekomen na jaren van hard werken en investeren, met lef en bevlogen professionaliteit, ondanks de ijle infrastructuur die het Noorden eigen is. De noordelijke sector heeft een eigen, onvervangbare signatuur, oogst internationale waardering, is in de regio geworteld en wordt door het publiek omarmd. Hou minimaal deze culturele infrastructuur van hoog niveau in het Noorden overeind.

Als dit niet gebeurt, dan

- Vallen er gaten in onze culturele infrastructuur, die weliswaar kwalitatief uitstekend is, maar niet compleet, ijl en dus kwetsbaar.
- Kan Landsdeel Noord de rijksverantwoordelijkheid niet overnemen. Dit gaat ten koste van de provinciale en gemeentelijke inzet op andere onderdelen van kunst en cultuur en laat gaten vallen op andere essentiële schakels in de keten van voorzieningen.
- Gaat dat ten koste van de samenwerking, uitwisseling en cross-overs tussen instellingen, zaken waarin het noorden nu sterk is.
- Wordt de afstand tussen instellingen en publiek vergroot, omdat met minder financiële middelen spreiding van activiteiten en publieksbereik wordt beperkt. Het gevolg is minder binding met de regio en dus minder publieksopbouw.
- Zijn andere inkomstenbronnen (bv. bedrijfsleven) minder voorhanden dan in andere delen van het land, door de ijlere economische infrastructuur.

Toelichting

- Dit pleidooi borduurt voort op de argumenten die in de onderhandelingen voor de huidige periode zijn ingebracht. De uitkomst daarvan was een hogere rijksbijdrage voor de BIS en Fondsgesubsidieerde instellingen in

de periode 2009-2012. Daarmee is een eerste stap gezet naar een grotere rijksverantwoordelijkheid voor het Noorden. Dit betekent concreet dat nu 3,26% van de rijksmiddelen voor cultuur beschikbaar is voor 10% van de bevolking.

- **In het Noorden zijn alle disciplines in enkelvoud aanwezig en is er vrijwel geen dubbeling in functies. De infrastructuur is niet compleet. Zo missen wij een Productiehuis voor Popcultuur.**
- **We zijn ons bewust van de noodzaak van aanpassingen in het stelsel, maar vragen het Noorden hierbij te ontzien. Het Noorden is een krimpregio maar heeft vitale groeikernen: Groningen, Assen, Leeuwarden. Investeren in kunst en cultuur van nationaal niveau in het Noorden is en blijft kansrijk, en houdt het gebied aantrekkelijk voor investeringen in hoogwaardige kennis, talentontwikkeling en economie, én voor (nieuwe) bewoners. Het gebied blijft zo een aantrekkelijk alternatief; niet investeren leidt tot desinvesteren.**
- **Het Noorden investeert zelf per overheid gemiddeld 3,7% van de totale begroting in kunst en cultuur. Het rijk investeert 0,6%.**
- **De afstand tussen publiek en Noordelijke BISgezelschappen loopt in het Noorden op tot meer dan een uur reizen per auto. Noordelijke BISgezelschappen reizen relatief veel om het regiopubliek te bedienen, waar andere BIS gezelschappen niet komen.**
- **99% van de hoofdvestigingen van bedrijven in Noord Nederland bestaat uit het MKB. De Randstad beschikt over 5x meer hoofdvestigingen dan landsdeel Noord.**

Bijlage 3.

*In dit gedicht
is geen woord
teveel
Neem je er iets af
dan is het
niet meer heel*

(K. Schippers)

Het Vitale Noorden

Zal er na 2012 nog een Oerol zijn, een PeerGroup of een Theater Citadel? De voorgenomen bezuinigingen op culturele instellingen- waaronder het uitkleden van de Basisinfrastructuur (BIS), dat ook het Fonds Podiumkunsten en het Fonds Cultuurparticipatie omvat - bedreigen vele smaak- en spraakmakende organisaties in hun voortbestaan. Zeker in het landsdeel Noord, waar de culturele sector uiterst kwetsbaar is.

Van oudsher zijn de provincies Groningen, Friesland en Drenthe onderbedeeld waar het gaat om cultuurgelden en culturaanbod. Het geografisch omvangrijke gebied tussen Vlieland en Emmen herbergt ruim tien procent van de Nederlandse bevolking. Daar steekt een rijksbijdrage van 17 miljoen euro, slechts 3 procent van het landelijk cultuurgeld, schraal bij af. Omdat een vitale bedrijfscultuur ontbreekt, is het bovendien relatief moeilijk via sponsoring in extra inkomsten te voorzien.

Gezien die achtergestelde positie hebben Noordelijke culturele instellingen een zware verantwoordelijkheid. Zij moeten met maximale efficiency een hoogwaardige basis leggen, die het culturele klimaat kan dragen: breed georiënteerd, met aandacht voor zoveel mogelijk belangrijke kunstzinnige disciplines. Daarin is de afgelopen jaren veel werk verzet.

Op het resultaat mag het Noorden, én Nederland, trots zijn: gezelschappen, presentatiepodia en festivals van (inter-)nationale allure. Denk aan EuroSonic Noorderslag, dat elk jaar veel aandacht genereert in binnen- en buitenland, aan een festival als Noorderzon, dat 135.000 bezoekers op de been brengt, of aan Noorderlicht, dat wordt aangemerkt als één van de belangrijkste fotomanifestaties ter wereld. Denk ook aan de eigenzinnige, veelvuldig reizende theaterproducties van het Noord Nederlands Toneel en het Grand Theatre of de spraakmakende projecten van het Noord Nederlands Orkest. In het Noorden zijn zeker niet alle disciplines vertegenwoordigd. En ja, de disciplines die er zijn hebben weinig vlees op de botten. Maar met minimale middelen wordt verrassend veel bereikt. Inhoudelijk en qua publiek.

Tegelijk is het een ijle structuur- die basis is vrijwel alles wat er is. In tegenstelling tot de Randstad ontbreekt het het Noorden aan een vitaal en hoogwaardig secundair circuit. Dat maakt de culturele sector in landsdeel Noord veel kwetsbaarder dan die van de Randstad. Veel disciplines zijn slechts terug te vinden bij één, hooguit twee instellingen. Verdwijnt een instelling, dan verdwijnt direct die discipline- hetgeen niet kan worden opgevangen vanuit andere landsdelen. Dat is iets anders dan snoeien in het culturele landschap, want snoeien doe je om gezonder te maken. Hoe cru het woord ook moge klinken, amputatie is de enige juiste omschrijving.

Is dat erg? Wij menen van wel. Een culturele instelling staat niet op zich – ze functioneert binnen een context, een klimaat. De analogie van de biodiversiteit is wat dat betreft inzichtelijk. Wanneer er te veel soorten wegvallen uit een ecologisch systeem, is het gehele systeem ten dode opgeschreven. Er ontstaan cascade-effecten. Binnen een verschaalde ‘culturele biosfeer’ zal bijvoorbeeld ook de stenen infrastructuur van gebouwen in gevaar komen. Dat is de situatie die in het Noorden dreigt. Een somber vooruitzicht, óók voor instellingen die de bezuinigingsoperatie overleven. Kaalslag kan nooit de bedoeling zijn van cultuurbeleid.

Het is moeilijk iets wat verloren gaat, later weer op te bouwen. Véeel moeilijker dan behouden en koesteren wat van waarde is. Het brede, diverse en grote publiek dat de Noordelijke instellingen hebben opgebouwd, getuigt niet alleen van de kwaliteit van het product. Het getuigt, misschien nog wel belangrijker, van het belang van de regio en de nut en noodzaak van een gespreide culturele infrastructuur.

Vandaar dat we bij deze een gezamenlijke oproep doen aan het Rijk om zich sterk te maken voor een onmisbare, hoogwaardige maar kwetsbare sector. Minimaal zou er gestreefd moeten worden naar handhaving van het – zeer bescheiden – bedrag wat nu van rijkswege naar het Noorden vloeit. Dat moet haalbaar zijn, want hoewel er tijdens het bezuinigingsdebat graag wordt gedaan alsof korten onvermijdelijk is, is het geld er wel degelijk. De werkelijke vraag is: hoe staat het met de wil?

Feiten & Cijfers

- Deze 17 instellingen trokken in 2010 gezamenlijk 595.894 betalende bezoekers
 - Deze 17 instellingen genereerden in 2010 naast structurele overheidssubsidies 13 miljoen euro overige inkomsten
 - De Gemeente Groningen neemt met zijn culturele aanbod de 3^e plaats van de 50 grootste Nederlandse Gemeentes in
 - Deze instellingen krijgen gezamenlijk 3,26% van het landelijke cultuurbudget
 - Met het landelijk cultuurbudget worden 312 instellingen (205 in de BIS, 116 door FPK) structureel ondersteund; 5,3% daarvan is in landsdeel Noord gevestigd.
 - In landsdeel Noord is 10,4% van de Nederlandse bevolking gevestigd.
 - Door de uitgestrektheid van het voorzieningengebied, hebben de noordelijke instellingen een grote verantwoordelijkheid en de langste reistijd
-
- **Namens Noordelijk Landsdeel:** Bestuurders van Provincies Groningen, Fryslân en Drenthe, Gemeenten Groningen en Leeuwarden
 - **Fotomanifestatie Noorderlicht (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Ton Broekhuis & Wim Melis
 - **Theater Citadel (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Maaïke van den Hoek & Rob Bakker
 - **Eurosonic Noorderslag (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Peter Sikkema, Dago Houben en Peter Smidt
 - **Noord Nederlandse Dans (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Directie: Brigitte de Goeij & Stephen Shropshire

- **Grand Theatre (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Jan Stelma & Vincent Groen
- **Noord Nederlands Toneel (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Arie Wink & Ola Mafalaani
- **Poëziepaleis (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Inge Kappert & Albertiene Hadders
- **De Noorderlingen (FCP)** Namens Bestuur & Directie: Koen Jantzen & Nicolette Klein Bleumink
- **Noord Nederlands Orkest (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Marcel Mandos & Maurits Haenen
- **Tryater (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Siart Smit & Ira Judkovskaja
- **Keramiekmuseum De Prinsessehof (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Saskia Bak & Roel Woering
- **PeerGroup (FPK)** Namens Bestuur & Directie: Sjoerd Wagenaar & Valentijn Fit
- **Oerol Festival (BIS)** Namens Bestuur & Directie: Joop Mulder & Marelie van Rongen & Kees Lesuis
- **Noorderzon Performing Arts Festival Groningen (FPK)** Namens Bestuur & Directie Femke Eerland & Mark Yeoman.
- **Club Guy & Roni (FPK)** Namens Bestuur & Directie Frits Selie, Guy Weizman & Roni Haver
- **Jonge Harten Festival (FPK)** Namens Bestuur & Directie Marijke van der Woude
- **Opera Spanga (FPK)** Namens Bestuur & Directie Greetje Sluijs

FPK = Fonds Podiumkunsten, BIS = Basis InfraStructuur, FCP = Fonds Cultuurparticipatie, Structurele subsidie = minimaal 4 jaar, Bestuurlijk Landsdeel Noord = Provincies Groningen, Fryslân en Drenthe, Gemeenten Groningen en Leeuwarden